

Møte for lukkede dører, Stortinget 3. februar 1921

Møte for lukkede dører i Stortinget  
den 3. februar 1921 kl. 17.15.

Præsident: Gunnar Knudsen.

Dagsorden:

1. Mundtlig innstilling fra finans- og tollkomiteen om bemyndigelse for Kongen til å treffe bestemmelser om, at de likeoverfor Spanien inntil 3. februar d.a. traktatbunne tollsatser fremdeles inntil videre opretholdes.
2. Referat.

Statsraad Hagerup Bull overbragte en kongelig proposition der senere referertes (se nedenfor).

Præsidenten: Præsidenten vil foreslaa at dette møte, som er sat for lukkede dører, blir holdt for lukkede dører, og dernæst at regjeringens medlemmer og kontorchefen og funksjonærene ved Stortingets kontor og referenter som er ansat i Stortinget, gives adgang til møtet. Endvidere har utenriksministeren anmodet om at der gives adgang for vedkommende byraachef i utenriksdepartementet. Hvis ingen innsigelse herimot kommer - og det er ikke skedd - ansees dette som vedtat.

Saa skal præsidenten referere den netop avleverte kongelige proposition:

Kgl. prp. om bemyndigelse for kongen til at træffe bestemmelse om, at de likeoverfor Spanien indtil 3. februar d.a. traktatbundne toldsatser fremdeles indtil videre opretholdes.

Utenriksminister Michelet: Livet er noksaa dramatisk, og jeg har i sidste øieblik faat nogen meddelelser, nogen telegrammer, som jeg mener bør meddeles Stortinget, inden vi gaar over til behandling av den foreliggende sak. (Jeg er desværre saa forkjølet og daarlig at jeg er ikke sikker paa at stemmen min rækker rundt til alle.) Vi fik igaar et telegram fra minister Wedel Jarlsberg saalydende: "Efter min anmodning har den norske legationsraad i Madrid hat en samtale med ministerpræsidenten og utenriksministeren, hr. Lema. Utenriksministeren synes lidet oplagt paa at avslutte overenskomst, men ministerpræsidenten har lovet at tale med ham." Da jeg skulde gaa fra kontoret idag, kom der følgende telegram fra Skybak i Madrid: "Spaniens utenriksminister meddeler mig i netop mottat note av idag bl.a. følgende: Besjølet av ønsket om at handelsforbindelserne mellem Norge og Spanien ikke skal forværres paa grund av ændring i toldregimen som er følge av den nuværende konventions ophør, er departementet for sin del beredt til gjøre hvad det kan for at undgaa en saadan eventualitet. I praksis vil der ikke bli den tilbørlige gjensidighet som grundlag for det midlertidige arrangement foreslaat som mestbegunstigelse, ti mens Spanien vil anvende paa de viktigste norske varer de samme eller meget lignende avgifter ialfald av det som erlægges ifølge den opsagte konvention, vil Norge for sin del paalægge de spanske

produkter meget høiere avgifter end de nuværende i henhold til dekretet av 29. juni 1918, som fastsætter de avgifter som skal opkræves efterhvert som konventionen med Frankrige, Spanien og Portugal ophører at være i kraft." - Jeg tror at den spanske utenriksminister har ret i dette. Vore tillægssatser er høiere, vil ramme Spanien maaske haardere end de tilsvarende tillægssatser i Spanien vil ramme os. Videre heter det: "Utenriksministeren ser sig derfor nødt til at meddele mig at spanske regjering beklager meget ikke at kunne gaa ind paa forslaget i minister Wedel Jarlsbergs note av 5. november sidstleden. Besjølet av ovennævnte gode ønske vil der fra den spanske regjering side intet være til hinder for at den opsagte konvention, som var i kraft til idag, blir forlænget paa en maaned og endnu bedre til 20. mars førstkommende, som er den dato da Spaniens handelstraktater med nogen av de andre nationer ophører. Jeg har telegrafert ovennævnte til minister Wedel Jarlsberg. Skybak." Jeg kan ikke si andet end at telegrammet har glædet mig. Efter min opfatning, saaledes som jeg i øieblikket ser det, er det en foreløbig seier for den politik som - ikke regjeringen, men vi alle sammen har søkt at befølge. Telegrammet er kommet saa sent, at jeg ikke har had anledning til at forelægge det for nogen av mine kolleger i regjeringen. Jeg har saavidt faat telefonert det til statsministeren. Vi har altsaa ikke faat anledning til at diskutere den nye situation.

Efter min mening maa nu den proposition som er fremsat, ha sin gang. Jeg har telegraferet til minister Wedel straks jeg fik dette, at vi hadde faat dette telegram fra Skybak, og at vi skulde behandle saken i eftermiddag og derefter gi ham meddelelse om det, for det kunde jo tænkes at han i sin iver kunde komme til at handle noget paa egen haand.

Jeg har gjort utkast til et svar som gir uttryk for min foreløbige opfatning med hensyn til saken. Det er til minister Wedel og lyder saa: "Regjeringen har til hensigt at be Skybak tilstille den spanske regjering følgende svar: Besjølet av det samme ønske som den spanske regjering om at opretholde det gode handelspolitiske forhold til Spanien, er den norske regjering villig til at ta skridt til at spanske varer indtil 20. mars førstkommende alternativt (eller indtil videre), ved indførsel til Norge fortoldes efter de satser som har været gjældende under konventionen, under forutsætning av at den spanske regjering træffer lignende forholdsregler, saaledes at norske varer ved indførsel til Spanien blir at fortolde efter samme toldsatser som under konventionen. Derimot betrakter den norske regjering selve konventionen som ophørt fra den 3. februar førstkommende. Jeg vilde sette pris paa pr. omgaaende at høre ministerens uttalelse, forinden telegrammet gaar til Madrid." Jeg mener at det uten videre at gaa med paa en forlængelse av traktaten, kan føre os op i det gamle stridsspørsmål: Overholder vi traktaten eller overholder vi den ikke? Slik som stillingen er, og efter den politik vi har besluttet at befølge, mener jeg, at det herfra bør præsiseres at det er de faktiske forhold, med de toldsatser som knytter sig til dette faktiske forhold, som vi agter at fortsætte, gjerne indtil 20. mars, - det er den dag hvortil de har opsagt sine øvrige

avtaler. De refleksjoner jeg har fremkommet med, staar som sagt helt og utelukkende for min egen regning. I regjeringen har de ikke kunnet drøftes.

Præsidenten: Præsidenten kan neppe tro at der er delte meninger om at den fremgangslinje som er foreslaaet av utenriksministeren, maa bli at befølge baade av regjering og storting. Et andet spørsmaal blir det hvorvidt det er paakrævet at fremme den proposition hvorom der foreligger indstilling idag. Indstillingen gaar ut paa en bemyndigelse for regjeringen, for Kongen, til at træffe bestemmelser om, at de likeoverfor Spanien indtil 3. februar d.a. traktatbundne toldsatser fremdeles indtil videre opretholdes. Jeg tror ikke egentlig at en eventuel stortingsbeslutning, som gaar ut paa det samme, vil komme i strid med det forslag som er blit meddelt av utenriksministeren. Det er jo en yderligere bemyndigelse som regjeringen faar; men paa den anden side kan det indvendes mot den at den ikke er fornøden. Jeg skal forhøre om nogen forlanger ordet i anledning av dette spørsmaal.

F. L. Konow: Jeg har en mundtlig indstilling at avgi fra komiteen, som har hat den under behandling, og komiteen mente at man maatte gi regjeringen den bemyndigelse som den har æsket i sin proposition, og det skulde være saa meget naturligere nu at kunne gi regjeringen denne bemyndigelse, efterat utenriksministeren her har oplæst det ankomne telegram fra Madrid, om at den spanske regjering ikke vil forhøie nogen toldsatser paa norske varer fra sin side. Da er det ganske rimelig at der fra norsk side gaaes frem paa den maate at der i hvert fald her i Stortinget gis den norske regjering bemyndigelse til, at de toldsatser som ellers ville blit forhøiet ved traktatens utløp idag eller imorgen, ikke blir sat i kraft. Derfor mener jeg at det vil være rigtig at denne indstilling nu blir behandlet, og at Stortinget gir regjeringen den fuldmagt som den ønsker.

Præsidenten: Indstillingen er her i min haand, saa jeg kan godt referere den. Den dagsorden som er opsat til idag, lyder saaledes:

Sak nr. 1.

*Mundtlig innstilling fra finans- og tollkomiteen om bemyndigelse for Kongen til å treffe bestemmelser om, at de likeoverfor Spanien inntil 3. februar d.a. traktatbundne tollsatser fremdeles inntil videre opretholdes.*

Præsidenten vil foreslaa at denne sak behandles straks. Da ingen har uttalt sig derimot, ansees det som enstemmig vedtat.

Komiteen hadde indstillet:

Kongen bemyndiges til å treffe bestemmelse om, at de inntil 3dje februar d.a. likeoverfor Spanien traktatbundne tollsatser fremdeles inntil videre oprettholdes.

Castberg: For det første i anledning av den meddelelse som utenriksministeren ga, saaviddt jeg ved at paahøre den oppfattet den, er jeg for min del enig i og tilfreds med den maate, hvorpaa utenriksministeren har ment at burde svare, idet jeg forstaar den meddelelse derhen, at man vil svare - jeg tror det uttryk ogsaa blev brukt - at de faktiske forhold med hensyn til toldsatsene vil kunne fortsatte indtil 20. mars, forutsat at det samme gjælder fra Spaniens side med de toldsatser, der er tale om overfor os. Utenriksministeren markerte uttrykkelig, at det ikke var nogen forlængelse av traktaten det her var tale om, men en fortsættelse av det faktiske forhold med hensyn til toldsatsene. Og jeg er enig i at det, saaviddt jeg i øieblikket kan se, er den rigtige maate, hvorpaa det er tat. Denne meddelelse fra utenriksministeren kan jeg ikke indse gjør nogen forandring med hensyn til nødvendigheten av at en bemyndigelse gis av Stortinget. Regjeringen kan vel ikke foreta dette uten Stortingets beslutning, naar traktaten ikke lenger gjælder. Jeg er derfor ogsaa enig i den indstilling som komiteen har avgitt.

Jeg vil dog faa gjøre et spørsmåal. Her er nævnt endel artikler; det er frugter av forskjellig art, grønsaker og nøtter, derimot ser jeg ikke en hovedartikel som vin nævnt. Jeg nævner det for at be om opplysning om hvordan det forholder sig med hensyn til den artikkel, om det er paakrævet at ha nogen beslutning, om forholdet blir det, at der uten videre skulde trå høiere toldsatser i kraft for vin, eller om det er ordnet slik, at nogen tilsvarende bemyndigelse ikke behøves for vin. Vi kan alle være enig om, vil jeg anta, at de vintoldsatser vi har, er urimelig smaa og lavere vistnok efter den oversigt, vi har mottat, end i nær sagt alle andre land, betydelig lavere. Men meningen maa vel være, at denne ordning skal gjælde for alle de artikler som indføres fra Spanien. Hvis ikke, vil det være av interesse at høre, om det er særlige forhold som gjælder med hensyn til denne vare.

Statsraad Hagerup Bull: Jeg er enig i, at det er nødvendig for regjeringen at faa denne bemyndigelse. Den tillægsbestemmelse i toldtarifen, som det her er tale om, lyder saa: "Efterhaanden som de med Spanien, Portugal og Frankrike indgaaede overenskomster angaaende indførselstolden for visse varer ophører at gjælde, bestemmes for efternævnte varer følgende indførselstold: o.s.v." Det er altsaa en apodiktisk bestemmelse om, at de derefter opregnede toldsatser trår istedenfor de i tarifen indeholdte, efterhaanden som de bemeldte overenskomster ophører at gjælde. Og naar det ikke uten videre skal bli tilfældet, saa maa regjeringen ha en bemyndigelse til at anvende navnlig de lavere, minimale toldsatser, som indeholdes i toldtarifens foranstaaende bestemmelser. Hvad angaar tolden paa vin, som hr. Castberg fandt ikke var nævnt her, saa er sammenhængen den, at for vins vedkommende er man traktatbundet ogsaa overfor Frankrike, ikke blot overfor Spanien. Der er altsaa det tidspunkt ikke kommet, da tarifens almindelige foranstaaende bestemmelser skal avløses av de nye. Derfor er det tilfælde som det her gjælder, kun indtraadt for de øvrige nævnte artikler, frugt, bær, grønsaker, kork og nøtter. For vins vedkommende er forutsætningen for at

den nye bestemmelse i toldtarifen skal indtre, ikke indtraadt endnu. Derfor er det man ikke har hat nogen anledning til at begjære nogen bemyndigelse. Situationen kræver ikke det.

For mit vedkommende vil jeg si, at den meddelelse som utenriksministeren gav, og som efter hvad utenriksministeren forklarte, var ny ogsaa for mig her i møtet, gir en forsterket grund for at gaa paa det forslag som foreligger. Det viser sig nemlig, at man har hat ret i det forhaabningsfulde standpunkt man indtok, - at man ikke behøvet at frygte for, at der øieblikkelig skulde komme til en skarp optræden fra den ene eller den anden side. Og forutsætningen for hele den proposition som er fremsat, er netop den, at saafremt man fra den anden side vil se til at finde en løsning i mindelighet, skulde vor optræden være diktert av det samme ønske og gaa i samme forsonlige retning.

F. L. Konow (komiteens ordfører): Jeg skal mundtlig begrunde den fremlagte indstilling om den kgl. proposition, hvorefter der æskes bemyndigelse for Kongen til at kunne utsætte indtil videre at la de gjældende toldsatser, som skulde traadt i kraft med Spanien under normale forhold, træ i kraft. Saken har været drøftet inden komiteen i et ganske kort og enkelt møte. Vor opfatning var, at det var nødvendig, naar regjeringen anmodet om at faa denne bemyndigelse av hensyn til den opsagte handelstraktat, at den ogsaa fik den. Komiteen indstiller derfor enstemmig paa, at denne bemyndigelse gis. Jeg skal dertil faa lov at knytte den bemerkning i anledning av utenriksministerens opplysning om, at der skulde avsluttes en midlertidig overenskomst med Spanien, at jeg gaar ut fra, at denne midlertidige overenskomst tar hensyn til gjældende lovgivning i begge lande, saaledes som den er, og at den midlertidige overenskomst ikke blir en fortsættelse av den nuværende handelstraktat. Det vil da bli en almindelig mestbegunstigelsesoverenskomst, formentlig i harmoni med den overenskomst der er avsluttet med Portugal, som man nu skal søke at faa avsluttet med Spanien, og man faar i mellemtiden gjøre forsøk paa at faa etablert faste former, det vil si, faa avsluttet en varig handelstraktat fra 20. mars.

Utenriksminister Michelet: Jeg vil om end til overflod paany faa lov til at akcentuere, at de telegrammer, jeg har faat fra henholdsvis Paris og Madrid, ikke har været diskutert i regjeringen, og at de antydninger, som er fremkommet fra min side, helt og udelukkende staar for min regning og ikke paa nogen maate for regjeringens regning. Der kan naturligvis mot den antydning til fremgangsmaate, jeg kom med, gjøres den indvending, at enten faar man slutte en traktat eller ikke slutte en traktat - at la toldsatserne bare gjælde uten at faa en avtale er halvveis motsigende. Det tør være, at vi kommer op i formelle vanskeligheter, som jeg ialfald ikke i øieblikket helt kan se tilbunds i; men princippet fra vor side maa være at imøtekomme Spanien med hensyn til, at vi ikke gjør nogen forandring i de nu raadende toldsatser, mens vi paa den anden side ikke utsætter os for dette at bli sigtet for at være traktatbrytere.

Castberg: Jeg for min del har naturligvis ikke noget imot, at der lægges høiere told paa vind, tvertimot. Men jeg forstaar det slik, at den ordning, man tilsigter nu, er at holde status quo med hensyn til vore toldsatser indtil 20. mars. Spørsmålet er, hvad det er nødvendig for regjeringen at faa bemyndigelse til for at kunne gjøre dette, og jeg er enig i, at den trenger bemyndigelse. Men da kan jeg, tiltrods for den forklaring, som er git av finansministeren, ikke se, hvori grunden kan ligge til, at regjeringen ikke tiltrænger samme bemyndigelse for vin. Hvad der staar i tariffen er: "Efterhaanden som de med Spanien, Portugal og Frankrige indgaaede overenskomster angaaende indførselstolden for visse varer ophører at gjælde, bestemmes for efternævnte varer følgende indførselstold". Det har jeg forstaat slik, at det maa gjælde for hvert enkelt av disse lande; hvis overenskomsten ophører for Spanien, saa man ikke har nogen traktat med Spanien, træder disse høiere toldsatser i kraft overfor Spanien, og hvis man vil undgaa det, saa maa regjeringen ha bemyndigelse til det. Saadan har jeg opfattet det, og jeg kan ikke se rettere, end at det er rigtig.

Forøvrig vil jeg bare føie til, at det, som nu er passert, det er, saavidt jeg kan se, et vidnesbyrd om, at den vei, som man ikke bør være altfor ængstelig for at slaa ind paa, det er, at vort eget land træffer de forføininger, som det anser nødvendig, uten at være altfor nervøs med hensyn til dette, som man stadig møtes med, at da kommer vi i toldkrig med det og det land. Det viser sig i dette tilfælde ialfald, at der har været nogen overdrivelse i det.

Statsraad Hagerup Bull: Hr. Castberg tar feil i det, at dette skulde være toldsatser, som kommer til at gjælde kun respektive overfor Spanien, overfor Portugal og overfor Frankrige. I det øieblikk, disse baand for hver enkelt artikkel falder bort, indtrær eo ipso de nye toldsatser overfor alle lande. Det er netop det, at man fremdeles har traktatbaandet med hensyn til vin, som gjør, at det er de gamle toldsatser og ikke de nye, som nu kan komme til anvendelse.

Castberg: Jeg antar, alle er enige i realiteten her, at det skal være status quo, og regjeringen ser det paa den maate, som finansministeren nævnte og vil handle derefter. Jeg skal ikke gjøre nogen formel indvendig mot det, selv om jeg ikke er enig med finansministeren i hans fortolkning av den bestemmelse, det her gjælder.

Statsraad Hagerup Bull: Hvis hr. Castberg med realiteten mener at faa vintolden op, er jeg fuldstændig enig med ham.

Castberg: Det er ikke det, jeg mener med realiteten, men det er, hvorvidt regjeringen trenger nogen bemyndigelse eller ikke. Jeg synes statsraaden nærmest skulde være erkjendtlig for at jeg ikke fastholder nogen dissens i den henseende.

F. L. Konow: Jeg vil bare faa lov til at si et par ord i anledning av hr. Castbergs optimisme, naar han mener, at den

imøtekommenhet, som er vist fra Spaniens side, skulde være et godt tegn paa, at den linje, vi har fulgt, de forslag, vi har fremsat - kunne tænkes at skulde bli ført igjennem, og at vi ikke behøver at nære nogensomhelst frygt for toldkrig. Jeg ser i den velvilje, som nu er vist fra Spaniens side, kun et uttrykk for en elskværdighet, og at Spanien samtidig tager en hensigtsmæssig foranstaltning for sig selv ved at faa behandlet flere handelstraktater der utløber samtidig. Det er uttrykkelig sagt i det telegram, som ble oplæst av utenriksministeren, at de vilde ikke gaa med paa de norske betingelser, de tok avstand fra de norske betingelser, saavidt jeg oppfattet det. Saa hvad der nu gjøres fra Spaniens side, maa kun ansees som en hensigtsmæssighetsforanstaltning og ikke en godkjennelse af de norske vilkaar.

Statsraad Hagerup Bull: Jeg er endnu ikke sikker paa hvorvidt ikke hr. Castberg har misforstaat mig. Stillingen er den: Her er kun spørsmål om de to alternativer: Enten toldsatter for vin efter den tidligere gjældende tarif - det er tariffens side 75-76 - eller den nye toldsatt for vin, tariffens side 78. Betingelsen for, at den nye toldsatt for vin skulde komme til at gjælde, er at ikke blot handelsoverenskomsten med Spanien, men ogsaa den med Frankrig er bragt til ophør. For Frankrig eksisterer den, og man er altsaa nødt til fremdeles at holde sig til den gamle toldsatt for vin.

Lykke: Jeg beklager, at jeg ikke rigtig kan være enig med den ærede finansminister i den fortolkning, at det virkelig skal være saa, at alle tre landes forhold skal være avhengig av, hvorvidt vintolden skal forhøies for det ene land. Hvis traktaterne utløp til vidt forskjellige tider, kunde vi jo derved komme op i ganske merkelige tilstande. Jeg maa si jeg er næsten enig med hr. Castberg i, at jeg trodde regjeringen maatte ha bemyndigelse til at holde den gamle toldsatt overfor Spanien.

Statsraad Hagerup Bull: Hr. Lykkes uttalelser maa bero paa, at han indbilder sig, at der skal gjælde forskjellige toldsatter likeoverfor de forskjellige lande; men det er kun spørsmål om den almindelige generelle toldtarif overfor alle lande, og det er enten den som staar side 75-76, eller den som staar side 78. Betingelsen for, at den paa side 78 skal kunne anvendes er, at ogsaa overenskomsten med Frankrig er bragt til ophør, men den er ikke bragt til ophør, og saa længe som den eksisterer, er der ikke adgang til at anvende tariffen paa side 78 for vins vedkommende.

#### Votering:

Komiteens indstilling bifaldtes enstemmig.

Utenriksminister Michelet: Jeg vil henstille, at der i det kommunike, som maatte bli tilstillet pressen fra dette møte, ikke blir omtalt den nye situation hvori saken nu er kommet, i hvert fald ikke foreløbig, før vi faar mere klarhet over

forholdet og stillingen til Spanien. Det er jo mulig at vi ikke vil kunne komme derhen hvor vi gjerne vil, og da mener jeg det vil være uheldig at disse telegrammer refereres. De kan vække forhaabninger som kan komme til at slaa feil.

Præsidenten: Da traktaten utløper idag, vil det antagelig være nødvendig at meddele almenheten, at Stortinget har truffet den beslutning, som netop blev fattet.

Utenriksminister Michelet: Jeg er enig deri, men telegrammerne vilde jeg nødig skulde bli offentliggjort nu.

Protokollen blev derefter opløst og foranlediget ingen bemerkning.

Præsidenten: Med hensyn til disse forhandlinger anser præsidenten det riktig, efter de meddelelser som er git av utenriksministeren, og overensstemmende med hans henstilling, at der til almenheten alene meddeles ordlyden av selve beslutningen, uten at der meddeles noget referat av hvad der forøvrig er foregaat. Præsidenten stiller da forslag om, at der saaledes blir forholdt.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Møtet hævet kl. 17.50.